

קופות הגמל וקרנות ההשתלמות – התרסקות נוספת ערכת התגוננות במשחק מסוכן

דף הבית -> [מס הכנסה](#) -> [קרנות גמל פנסיה](#), [השתלמות](#) -> קופות הגמל וקרנות ההשתלמות – התרסקות נוספת ערכת התגוננות במשחק מסוכן

קופות הגמל וקרנות ההשתלמות – התרסקות נוספת

ערכת התגוננות במשחק מסוכן

ניצן גולדברג

רקע כללי

קופות הגמל וקרנות ההשתלמות היוו עד אמצע שנות התשעים, מכשיר חיסכון לאומי שנתפס אז ובצדק כמכשיר סולידי, משלים, לחיזוק סל החיסכון הפנסיוני. למעשה, לא היה משק בית אחד בו לא חסכו לטווח ארוך ובסכומים שהצטברו במכלול להון עתק. (15 שנה בקופות הגמל ו- 6 שנים בקרנות ההשתלמות)

הקופות, היוו השלמה למסלולי הפנסיה התקציבית הציבורית וקרנות הפנסיה הממוסדות. בזמנו, גובו הקרנות באג"ח ממשלתיות מיועדות צמודות בשיעור של כ-5%.

פקידי האוצר חמדו כבר בזמנו את צבר הכספים הני"ל, ובצעד מתוזמן ומתוכנן ביטלו את האג"ח המיועדות הצמודות ושלחו למעשה את הקופות לשוק ההון על טלטלותיו. מחיסכון סולידי "בבונקר" נחשפו מאות מיליארדי שקלים של חוסכים סולידיים ותמימים לטרף קל במסגרת "התחרות והשגת תשואות".

"ועדת בכר" ב-2003, הכריחה את הבנקים למכור את האחזקות לבתי השקעות פרטיים ומאז "הקפטליזם החזירי" במלוא כיעורו מכה בחוסכים.

יודגש שכיום ניתן למשוך כחיסכון הוני רק כספים בוותק של מעל 15 שנה ושהופקדו עד 31/12/2005. בנוסף, גם כספים למי שהגיע לגיל 60 עד ליום 31/12/2007 ובעל וותק של 5 שנים.

אולם, החל מיום 1/1/2008, כל הכספים שמופקדים מתאריך זה ישולמו כקיצבה עם ההגעה לגיל הפרישה הרשמי.

במילים פשוטות, מכשיר קופות הגמל וקרנות ההשתלמות שאיפשר מסלול הוני מסודר סיים את תפקידו ההיסטורי.

בשורות הבאות, אעסוק בכ-300 מיליארדי שקלים (כך בהערכה זהירה) הצבורים עדיין במסלולי ההפקדות הקלסיים.

מאיפיונו של הר שקלים ענק זה, עמיתי קופות פאסיביים, מתבגרים, חסרי מודעות לתעלולי השוק ומנהלי הקופות החדשים, בעלי תודעה "של פעם" שאינם שמים לב לעובדה שכספם מושקע "במסלולים" מסוכנים שבעיתות משבר, עשרות מיליארדי ₪ עלולים להימחק על הקרח.

בקיצור, טרף קל ותמים לאגרסיביות שיווקית שהמליכה בין השאר את הטייקונים והכל בשם "תשואות ורק תשואות".

ניתוח מצב נוכחי - ספטמבר 2011

שוב הגענו לסבב "שחיטה" נוסף של קופות הגמל וקרנות ההשתלמות.

הסיבה פשוטה - הקרנות הללו, משקיעות את כספן בצורה ספקולטיבית בבורסות וזאת ע"מ להציג "תשואות".

הגופים המנהלים הינם גופים פרטיים, אגרסיביים, חסרי אחריות, אשר כאמור במסגרת "ועדת בכר", קנו את הקופות מהבנקים.

זה נעים ונחמד בימי עליות שערים, אך בימי נפילות דרסטיות וכואבות המתחוללות כרגע, התוצאה קטלנית.

רק להזכיר, בימי "השחיטה" הגדולים של אוגוסט - דצמבר 2008, רוב הקופות הפסידו בין (20%) ועד ל-(50%).

יש לזכור, כל % בודד הנחתך מהקופה, יורד "מלמעלה" ולנצח. דהיינו, צברתם 15 שנים בקופה, ההפסד תופס את הסכום המצטבר וחורתך אותו מלמעלה.

נשמעת טענה, כי יש להתבונן בהר שקלים זה במחשבה לטווח ארוך ובממוצע תשואות על פני שנים. אין תעתוע חמור מכך! שכן, עקב מאפייני הגיל והוותק של רוב החוסכים, חלק גדול מן הכספים כבר נזילים ובמילא לא ניתן להפקיד כספים חדשים לקופות במסלולי ההון הישנים.

רוב הכספים סטטיים לחלוטין ואין נכנס.

כך, שכל חפסד מהותי מכסח אנושות את היתרות וביום שנרצה למשוך כספים. נגיע לשוקת שבורה.

שהרי, אין כאן מקצה תיקונים של עוד שנים רבות לעתיד. הר השקלים מגיע לפרקו ובסיטואציה מאד מסוכנת.

המחשה ודוגמא מספרית - מנפלאות חישובי ה-%

ביום 1/1/2011 שערך הקופה הציג סך של 100,000 ₪.

לשם ההמחשה - נניח, שהתשואה השלילית לשנת 2011 הסתכמה בסך (30%).

דהיינו - ליום 31/12/2011 היו לרשות החוסך רק 70,000 ₪ בלבד!!

2012 - הנחה מאד אופטימית - יושגו תשואות שיא חיוביות של 30%.

דהיינו - ליום 31/12/2012 יעמדו לזכות החוסך: 70,000 ₪ * 1.30 = 91,000 ₪ בלבד.

דהיינו - רק על מנת לחזור ליתרת החיסכון המקורית בסך 100,000 ₪, יש לצפות לעלייה של כ- 43%.

במילים פשוטות וכואבות, הכיסוח נערך "מלמעלה" על כל יתרת החיסכון, והעלייה "מלמטה" על היתרה הנשחקת.

מצב עכשווי

כבר מתחילת 2011, הפסידו רוב הקופות כסף. מגמה זו התעצמה מאד באוגוסט 2011. חודש דיי שחור לכל הקופות. התוצאות עד אמצע ספטמבר 2011, היו אף גרועות אף יותר.

מניסיון בתיקו האישי של הח"מ, המורכב בפיזור שכיח של רוב הקופות הגדולות הקלסיות של פעם, עד אמצע ספטמבר 2011 ההפסדים המצטברים מתחילת שנת 2011, נעו סביב (6%) עד (10%) תלוי במסלולים ובאחזקות הקופות.

מכאן, שהירידות בשערים חותכים רווחים שנצברו בשלוש השנים האחרונות. זה הזמן להתגונן!

ערכת התגוננות פשוטה ויעילה

לרוב קופות הגמל וההשתלמות, המנוהלות כיום על ידי גופים פרטיים ואגרסיביים, ישנם כארבע מסלולים ראשיים:

1. **מסלול מנייתי** - ספקולטיבי קיצוני, הטבע האנושי והחמדנות הבסיסית מוליכים רבים וטובים לבחור במסלול זה.

2. **מסלול כללי** - שהוא המסלול הראשי לרוב העמיתים - מסלול מתעתע. זהו מסלול לא סולידי, מסוכן המושקע ברובו במניות ובעיקר באג"ח ובאג"ח קונצרניות,

ברוב הקופות, המסלול "הכללי" הינו ברירת מחדל. אלא מאי, רק כ-20% עד 30% בלבד מהכספים מושקעים באג"ח מדינה ובמזומנים סולידיים של ממש. הרוב, מעל 50% מושקעים במניות, "השקעות אחרות", אג"ח קונצרטיות מבית מדרשם של הטייקונים ומרעים אחרים. "הכללי" איננו סולידי אלא מוטה ספקולציה מסוכנת.

רובם של החוסכים במסלול זה כלל אינן מודעים לתצורת ההשקעות והטרמינולוגיה המבלבלת.

הם נמצאים במלכודת דבש ללא מוצא.

3. **מסלול אג"ח** - החצי סולידי - עד 50% באג"ח ממשלתיות - הרע במיעוטו בהתחשב באלטרנטיבות הקיימות בשוק.

4. **מסלול שקלי טהור** - ללא מניות ואג"ח קונצרטיות, מוטה פיקדונות שקליים ומזומנים. זהו המסלול הכי סולידי שיש כיום. זהו מסלול "בונקר" לעת מצוא, המאפשר לעבור את גל הירידות העכור.

מנפלאות התקופה - כמעט כל הקופות במסלולים המסוכנים הפסידו כסף מתחילת שנת 2011, דווקא המסלול השקלי הצנוע והסולידי, הרוויח בין 1% ל 2%. הרוויח ולא הפסיד עד כה כ (10%)!

ברור, כי מי שמחפש תשואה ספקולטיבית בימי העליות, סופג הפסדים כואבים בימי הירידות.

אמצעים חוקיים העומדים לרשותנו

החוק מתיר לעבור ממסלול למסלול באותה קופה תוך 3 ימי עסקים. דהיינו, כמעט מייד.

מאחר ולטעמי, קופות הגמל וההשתלמות, הינן מכשיר פנסיוני סולידי, המגיע מכספי העובד - מעביד, והנצבר במשך שנים, אסור לאפשר לקופות בניהול החדש, לשחק בכספנו בצורה מופקרת.

לחלק מן הקופות, לרוב בקרנות ההשתלמות, אין בכלל מסלול סולידי. כאן יש לעבור דרך ארוכה של כ-21 ימי עסקים, מפירעון הקופה הוותיקה ופתיחת מסלול שקלי בקופה חדשה.

מהי העצה שלי אליכם

לגלות סוף סוף, מעט יוזמה ואחריות כלפי כספכם! להבין מה סטטוס החיסכון ולפעול בהתאם.

יש לעיין בדפי הפירוט של הקופות שמגיעים כיום ארבע פעמים בשנה. להבחין באיזה מסלול אתם נמצאים. בד"כ תגלו שאתם במסלול "הכללי" שהינו כלל לא סולידי ומאד ספקולטיבי ומסוכן.

עליכם להורות בד"כ באמצעות סוכן הביטוח (אך חלילה מלסמוך עליו בעיניים עיוורות) או עדיף בעצמכם לגופים המנהלים, ולבקש לעבור למסלול השקלי הטהור והסולידי או בהעדרו למסלול האג"ח, כרע במיעוטו.

כך, תימנעו מהפסדים של עשרות אחוזים על כל צבירת כספכם עד כה.

לחילופין, באם כספי הקופות כבר נזילים כברוב המקרים, ובאם טעמכם הוא לשמור על כספי החיסכון לטווח ארוך ובאופן סולידי, יש לשקול למשוך את הכספים ולהפקידם באופן עצמאי

בתוכניות חיסכון בנקאיות צמודות בהרכב שונה ומשתנה.

לכשהשוק ייעלה שוב, מייד תוכלו לחזור למסלול הספקולטיבי. אך, ללא הקזת הדם הנוראית בדרך. פשוט, הורו להעביר את כספי החסכונות שלכם שבזיעת אפכם חסכתם מעבודה ולא מספקולציות, לבונקר זמני המכונה "מסלול שקלי".

דעתי האישית מאז ומעולם הינה: כספי חסכונות פנסיוניים חייבים תמיד להישאר במסלול סולידי. זה העתיד שלכם ושם לא משחקים.

באופן פרטי ניתן לעשות כל מהלך באשר הוא, יהיה ספקולטיבי אשר יהיה, אך לא במקטע הפנסיה ואבטחת העתיד.

לסיכום

השורות הר"מ, הינן ניסיון ממוקד וקצר לאפשר למאות אלפי חוסכים תמימים, פאסיביים, סולידיים וישרי דרך להתגונן מעוד סבב "שחיטה" קטלני של הפסדים שמתחוללים מתחילת שנת 2011 והמשברים הפיננסיים שעוד בפתח, עלולים להעצימם. הרע עוד לא מאחורינו!

צאו וראו מה מתחולל מסביבכם ולפחות התגוננו בדרך האופטימלית.

יש עדיין דרכי פעולה סבירות ויש לנצלן טרם הפורענות.

יודגש, שבוודאי אין האמור מעלה מהווה שום ניסיון המלצה ליעוץ פרטני זה או אחר. זו דעתי האישית.

-

ניצן גולדברג M.A., מנכ"ל "ניצן גולדברג ניהול כספים והדרכה פיננסית", יועץ עצמאי בכיר לניהול כספים והדרכה פיננסית. מנהל בכיר בתחומי הכספים, הייעוץ וההדרכה הפיננסית מזה 25 שנה. בעבר סמנכ"ל לכספים בחברות בין-לאומיות והי-טק גדולות כגון, D&B וקבוצת גאלופ למחקר. רכז אקדמי ומרצה ראשי בקורסי "חשבים מנהלי כספים" ו"מנהלי גבייה עסקית". עוסק באימון אישי ניהולי פיננסי של מנהלים בכירים.

דומיין : www.nitzangoldberg.com

דוא"ל : nitzan@nitzangoldberg.com

רמי אריה, עורך דין ורואה חשבון - מיסים ועסקים בע"מ

דוא"ל: rami@ralc.co.il

תאריך פרסום: 21/9/2011

<http://www.ralc.co.il/site-article-op-a-id-3219.html>